

ВПРОВАДЖЕННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРЕНІНГУ (СПТ) В ЕКОНОМІКО-КОМЕРЦІЙНИХ ВУЗАХ

Т. Скирда, Н. Статінова

Київ, Державний торговельно-економічний університет

Відповідно до реалій нашого динамічного часу і входження України в міжнародний економічний простір актуалізується проблема формування духовно-самостійної, творчо-активної, компетентної особистості, вільного громадянина нашої держави.

Істотні корективи внесено до змісту загального (традиційного) і особливого (інноваційного) навчально-виховного процесу вищої школи, зокрема, в комплексну структуру професійної підготовки спеціалістів сфери бізнесу і торгівлі. Розробляються конкретні механізми, методи формування спеціаліста нової генерації. Дедалі важливішу роль починають відігравати активні методи навчання, серед них - і соціально-психологічний тренінг (СПТ). СПТ ми розглядаємо як одну із сучасних технологій. Ця форма навчання дає можливість творчо організувати навчальний процес, включити в нього практично всіх студентів, сприяє зміні одних соціально-психологічних, етичних характеристик іншими. Його використання дозволяє оперативнo, динамічно й гнучко розв'язувати поставлені проблеми, сприяти формуванню навичок, вмінь ділового спілкування в підприємницькій діяльності, які визначаються як важлива складова частина високого рівня професіоналізму. Публікації зарубіжних авторів з цієї проблеми дають чимало корисних порад про те, як потрібно вести себе в тій або в іншій ситуації, але не торкаються питання специфіки підприємницької діяльності в Україні.

Враховуючи прогресивний вітчизняний та зарубіжний досвід спеціалістів із СПТ (Я. Морено (США), М. Форверг (Німеччина), С. Ледер, Е. Мелибруде (Польща), Я. Коломенський, А. Петровська, Е. Ножин (Росія)) та інших авторів, ми розробили систему СПТ з курсу "Етика та психологія ділового спілкування" в економіко-комерційному вузі; визначили мету і зміст СПТ; організацію і методикy його проведення; завдання і вправи на кожному етапі.

Аналіз роботи протягом 4 років дає змогу зробити висновок, що ефективність занять залежить від того, наскільки послідовно реалізуються основні принципи навчання, професійні й особисті якості викладача, орієнтація змісту навчання на майбутню професію. Певну роль в цій роботі відіграють умови, в яких відбувається процес навчання. На нашу думку, основними принципами є: принцип активності студентів; дослідницької творчої позиції; оптимізації й інтенсивності пізнавального процесу; врахування індивідуальних можливостей і здібностей; взаємоповаги і добровільності; професійної спрямованості.

Основними рисами викладача, який веде соціально-психологічний тренінг, є: порядність, людяність, духовність, відповідальність, самовладання, терпіння, вміння відчувати інших. Викладач повинен уміти акцентувати увагу на основних питаннях, що обговорюються групою і кожним її учасником, вибирати найкращі засоби проведення на основі постійної діагностики, створювати сприятливий клімат стосунків між учасниками спільного аналізу, проводити пошук варіантів рішення, об'єктивної поведінки.

Загальна схема СПТ, яку ми пропонуємо, така: формування працездатності; створення мотивації; навчання; діагностика занять. Зміст визначається завданнями, які пов'язані з проведенням комерційних переговорів, прийняттям і звільненням з роботи, наради, продажі товарів, надання послуг, прес-конференції, ярмарки, презентації, ділові прийоми, виступи на телебаченні, спілкування з зарубіжними діловими партнерами. Головна установка щодо проблем, які розглядаються: довести свою позицію, домогтися, щоб вона була прийнята, переконати в чомусь співрозмовників, використовуючи вербальні та невербальні засоби, враховуючи етичні норми та правила етикету. Задані ситуації, як правило, записуються на відеомагнітофон і аналізуються експертами, яких обирають студенти.

Водночас, не можна не побачити того, що зворотній зв'язок від відеозображення спроможний різко деформувати "Я - образ" індивіда, викликати емоційне напруження, тривогу, хвилювання. Тому особливу увагу ми приділяємо забезпеченню атмосфери конструктивного доброзичливого обговорення. Враховуючи, цю особливість в структурі навчального процесу чверть часу відводимо на індивідуальні заняття.